

Швейцарсько-український проект •
Підтримка децентралізації в Україні

DESPRO

**РОЗРОБКА ПРОГРАМ З РОЗВИТКУ ТА
МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ВОДОПОСТАЧАННЯ:
СТРАТЕГІЧНИЙ ТА ОПЕРАЦІЙНИЙ ПІДХІД**

Стратегії та програми розвитку

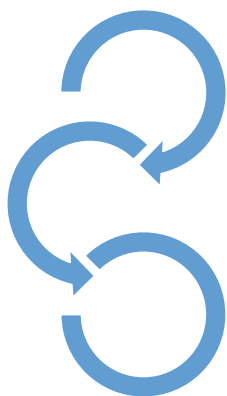
Стратегічне планування на регіональному та місцевому рівнях

- самостійне визначення територіальною громадою основних напрямків, цілей та завдань сталого розвитку в динамічному конкурентному середовищі

Основні види стратегічних документів, які розробляється на місцевому, регіональному та національному рівнях:

- Стратегія економічного розвитку
- Стратегія соціально-економічного розвитку
- Стратегія сталого розвитку
- Стратегія інноваційного розвитку
- Галузеві (секторні) стратегії

Ключові відмінності Стратегій розвитку

- 1. Унікальність рішень**
- 2. Показує, чого робити не треба**
- 3. Дозволяє отримувати синергетичний ефект**

Принципи стратегічного планування:

Принцип «міжсекторного партнерства»

- залучення всіх суб'єктів громади до процесу розробки стратегічного плану

Принцип «реалістичності»

- реалізація операційних завдань основана на реально існуючих ресурсах, можливостях та повноваженнях громади

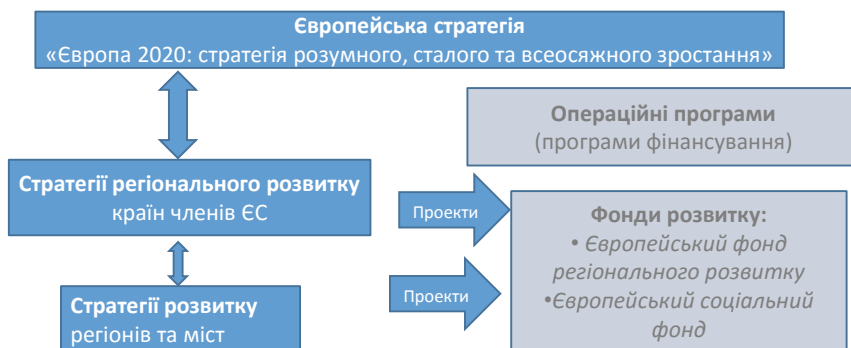
Принцип «прозорості процесу»

- відкритість доступу та представлення для відкритого обговорення результатів роботи, а також забезпечення максимально ефективного співробітництва з ЗМІ, як в процесі розробки, так й в процесі реалізації стратегічного плану

Стратегії розвитку в країнах ЄС

- В європейських країнах наявність документу, в якому відображені пріоритети та цілі розвитку території на довготермінову перспективу, закріплено на законодавчому рівні: **він є базовим документом для координації дій між різними рівнями влади та для прийняття рішень щодо розподілу фінансових ресурсів.**
- У таких документах відображаються не лише пріоритети розвитку, які пов'язані із прискоренням економічного зростання та підвищенням добробуту населення, раціональним використанням ресурсів та вирішенням соціальних проблем певної території, але також враховуються тенденції та загрози глобального розвитку.

Взаємоузгодженність документів стратегічного характеру, що регулюють розвиток територій в країнах ЄС (схема)

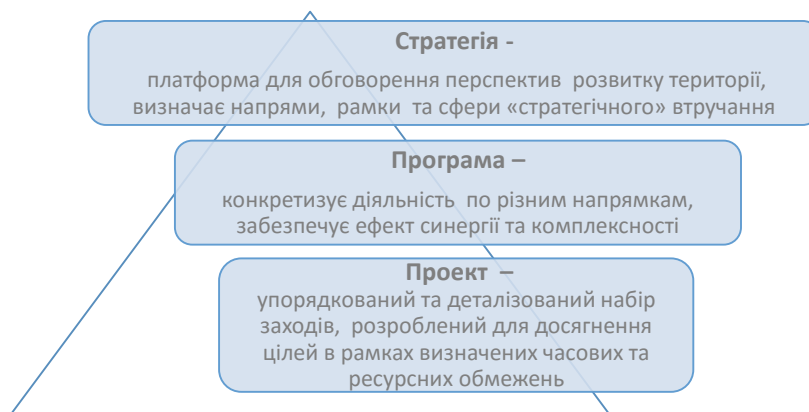

Метод. рекомендації

- сфери стратегічного втручання
- обов'язкові частини (напр. "Стратегічна екологічна оцінка", "Інформація про результати громадських консультацій")

Рекомендації ЄК з підготовки проектів - "PCM" (Project Cycle Management Guidelines).

Стратегія - Програма - Проект

Стратегічне планування в Україні

- «Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року», Затв. Постановою КМУ 6 серпня 2014 р. № 385
- Стратегії галузевого розвитку: Стратегія енергетичної безпеки до 2030 р, Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні (2013), Стратегія реформування системи надання соціальних послуг (2012)
- Закон України «Про державне прогнозування та розробку програм економічного та соціального розвитку» від 23 березня 2000 р. № 1602-III
- Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 5 лютого 2015 року № 156-VIII

Розробка програм із модернізації та розвитку системи водопостачання

Процес розробки та реалізації Програм розвитку

Етап 0

Попереднє планування:

- прийняття рішення щодо розробки програми
- створення робочої групи

Етап I

Діагностика:

аналіз стану системи централізованого водопостачання та водовідведення, економічного та соціального розвитку ОТГ

Етап II

Розробка Програми із модернізації та розвитку системи водопостачання

Етап III

Реалізація проектів із будівництва мереж та модернізації системи водопостачання

Процес розробки та реалізації Програм розвитку (3)

Етап 0

Попереднє планування

Етап I

Діагностика

Етап II

Програмування

Етап III

Реалізація проектів

II етап: Розробка Програми із розвитку та модернізації системи водопостачання

- Визначення стратегічних пріоритетів розвитку в сфері централізованого та децентралізованого водопостачання;
- Підготовка змістовної частини Програми (документу, відп. до методичних рекомендацій)
- Узгодження Програми з іншими стратегічними документами (стратегія розвитку ОТГ, Стратегія регіонального розвитку області)
- Затвердження Програми на сесії ОТГ

Програма розвитку: структура документу

- паспорт програми;
- визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована програма;
- визначення мети програми;
- обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми, обсягів та джерел фінансування; строки та етапи виконання програми;
- перелік завдань і заходів програми та результативні показники;
- координація та контроль за ходом виконання програми

Додатки: план заходів програми

показники оцінки виконання програми

Відповідно до «Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання», затверджені Наказом Міністерства економіки України 04.12.2006 № 367

Етап II. Програмування: Визначення стратегічних пріоритетів розвитку

На основі інформації, яка була отримана під час аналізу стану системи централізованого водопостачання та водовідведення, економічного та соціального розвитку ОТГ, необхідно визначитись зі стратегічними пріоритетами щодо:

- доступу населення до якісної питної води
- режиму водокористування та водовідведення в закладах соціальної сфери
- ефективного управління системою централізованого водопостачання
- технічного стану наявної системи централізованого водопостачання
- стимулювання економічного розвитку

Етап II. Програмування: Визначення стратегічних пріоритетів розвитку: ключові питання

- чи добре громада забезпечена водними ресурсами першого водоносного горизонту?
- чи якість питної води з криниць (колодязів, каптажів) відповідає державним нормам по санітарно-хімічним та мікробіологічним показникам? Чи є тенденція до погіршення ситуації?
- чи населення громади задоволене якістю та доступністю води у власних криницях/свердловинах?
- чи населення вважає за доцільним розвивати та/або здійснювати модернізацію системи водовідведення?
- чи впливає діяльність сільськогосподарських підприємств на якість води перших водоносних горизонтів?
- чи впливає видобувна діяльність (якщо така є) на якість та доступність води перших водоносних горизонтів?

Етап II. Програмування: Визначення стратегічних пріоритетів розвитку: ключові питання (2)

- чи всі заклади соціальної сфери забезпечені доступом до якісної питної води? Яка система водовідведення?
- чи обслуговується система централізованого водопостачання (якщо така є) спеціалізованою організацією/підприємством? чи має вона затверджені тарифи, ліцензії та спец. дозволи на водокористування? На скільки економічно ефективно організована господарська діяльність?
- чи є перспективи до розвитку громади? На скільки стабільні демографічні показники та високі темпи індивідуального житлового будівництва?
- чи розвиток централізованого водопостачання призведе до економічного зростання?

Етап II. Програмування: Підготовка основних розділів програми

Визначення мети програми

- **Мета** – це декларація того, що повинно бути досягнуто, бажаний кінцевий результат, якій пов'язаний з усуненням основних проблем та поліпшенням ситуації.
- Зазвичай, мету формулюють одним реченням. У першій частині використовують дієслівний прикметник («створення», «покращення», «розвиток», «поліпшення».....), а друга частина демонструє яким чином пропонується це досягнути (використовують зв'язку «шляхом», «внаслідок», «за допомогою».....).
- *Наприклад, «модернізація та розширення системи водопостачання з метою покращення обслуговування та доступу населення громади до якісної питної води»*

Етап II. Програмування: Підготовка основних розділів програми

Визначення завдань та заходів програми

- **Завдання** – діяльність, яка має бути виконана під час виконання програми для досягнення визначеної мети.

Завдання мають бути деталізованими, чітко визначеними, вимірюваними, доречними (відповідати загальній меті) та досяжними.

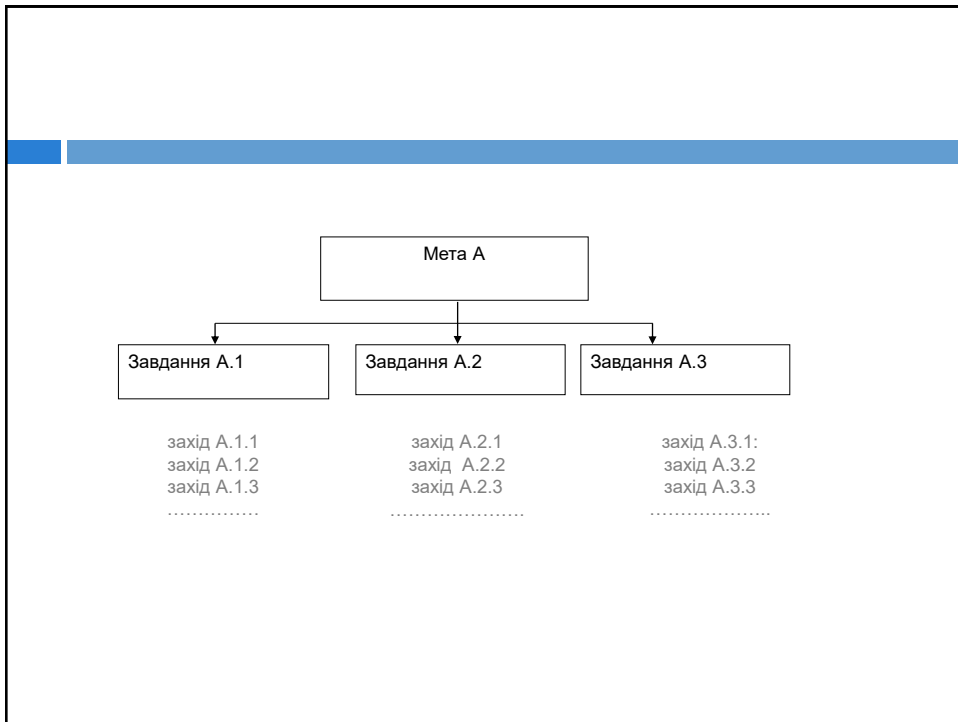
Наприклад,

Забезпечити населення _____ стабільною подачею якісної питної води (або «Покращити режим водопостачання»);

Створити систему ефективного управління системою водопостачання

Стабілізувати тарифну політику в сфері водопостачання та водовідведення

Заходи - детальні дії, роботи або події, які направлені на виконання конкретного завдання.

Етап II. Програмування: ключові питання для визначення завдань та заходів Програми

- *в яких населених пунктах об'єднаної територіальної громади доцільно розвивати централізоване водопостачання шляхом нового будівництва?*
- *в яких закладах соціальної сфери необхідно забезпечити доступ до питного водопостачання, облаштовувати внутрішні санітарні вузли та встановлювати системи водовідведення?*
- *які заходи необхідно здійснити для модернізації/ремонту діючої системи водопостачання?*
- *які заходи необхідно здійснити для покращення управління та ведення господарської діяльності організації/підприємства з обслуговування системи централізованого водопостачання?*
- *які заходи необхідно здійснити для облаштування санітарної зони на свердловинах (якщо такі є)?*
- *які заходи необхідно здійснити для підтримки якості води перших водоносних горизонтів?*

Етап II. Програмування: Підготовка основних розділів програми

Програма розвитку – середньостроковий документ, тому через рік, два, чотири необхідні відповіді:

- чи ситуація в громаді покращилась?
 - який результат можна вважати «успішним»?
 - чи ми що обрали вірний (оптимальний) шлях для досягнення задекларованих цілей?
 - чи всі виконали свої завдання/ зобов'язання?
- **Показники оцінки програми** (результативні показники) мають показувати динамку щодо прогресу у досягненні задекларованої мети та обраних шляхів (завдань) її досягнення.

Можливі показники оцінки та моніторингу місцевих програм із розвитку водопостачання:

- рівень охоплення населення централізованим водопостачанням (у % до загальної кількості населення та в абсолютних од);
- кількість сільських та селищних рад, в яких повністю здійснений облік джерел питної води (колодязів), од.;
- протяжність водопровідних мереж, км;
- рівень охоплення домогосподарств системами водовідведення (підключені до централізованої мережі або встановили індивідуальні системи водовідведення) %;
- рівень охоплення закладів соціальної сфери (будинки культури, ФАПи, дитячі садки, школи тощо) системами водовідведення (підключені до централізованої мережі або встановили індивідуальні системи водовідведення) %;

Загальні рекомендації до підготовки аналітичних звітів та програм

1. Вказувати дату та джерела інформації

- *Інформація станом на 01.04.2015 року.*
- *Статистичний щорічник області за 2009- 2014 роки, експрес – інформація Головного управління статистики у 2014 році.*
- *Відповідно до листа державного управління охорони навколишнього природного середовища в області №ХХ від ХХ.ХХ.2015 на запит*
- *<http://www.geoinf.kiev.ua>. Державне НВП "Державний інформаційний геологічний фонд України". Перелік спеціальних дозволів на користування надрами виданих 01.02.2012*

2. Уникати використання специфічної аббревіатури, або додавати «список скорочень»

- *ОСН – органи самоорганізації населення*
- *ОТГ – об'єднана територіальна громада*
- *НГО – недержавні громадські організації*
- *СОК – сільськогосподарський обслуговуючий кооператив*
- *ЦНАП – центр надання адміністративних послуг*
- *АП – адміністративні послуги*
- *ЗМІ – засоби масової інформації*

3. Уникати висновків, які суперечать діючому законодавству

неефективне використання бюджетних коштів на охорону здоров'я; 86 % бюджетних коштів, що виділяється на охорону здоров'я, йде на утримання медичних закладів та оплату лікарів;

Коментар: порядок використання бюджетних коштів на охорону здоров'я регламентується законодавчо (в т.ч. Бюджетним кодексом України та постановами Міністерства Фінансів України).

4. Не показувати власне відношення до того чи іншого явища та не давати рекомендацій

«Наведені результати опитування свідчать про те, що сукупність інформаційних потреб цільової групи проекту є достатньо строкатою. Разом з цим певне підтвердження отримує висновок, зроблений під час розгляду питання 4 даної анкети. Видається, що потреби означені нами як «освіта та наука», «загальні питання» та певною мірою «громадянські організації ЄС» виникають у зв'язку з діяльністю закладів освіти (написання рефератів, курсових та дипломних робіт, навчання та стажування за кордоном тощо). Їх сумарний вплив додає аргументів на користь висловленої раніше тези про перспективність партнерства з закладами освіти.»

Коментар: треба показати скільки % дали відповідь на запитання, а не показувати власну думку «що результати опитування достатньо строкаті», Перспективність (чи не перспективність) розвитку цього напрямку повинна визначити робоча група та у подальшому відобразити під час формулювання цілей/завдань розвитку.

5. Рівномірно приділяти увагу кожному розділу звіту

- Намагатись подавати інформацію по кожному розділу у рівних обсягах
 - історична довідка про територію – 5 стор.*
 - надання житлово-комунальних послуг – 1 стор.*
- Актуальну, пізнавальну, але велику за обсягом інформацію та великі таблиці - виносити у додатки
- Бажано впродовж всього документу дотримуватись єдиного рівня деталізації

6. Наприкінці аналітичної частини тезами сформулювати основні результати:

Основні результати аналізу та досліджень:

- стабільні демографічні показники (за 10 років наявне населення скоротилось на 4%);*
- у 60 % взятих проб колодязної води є відхилення від норми за мікробіологічними показниками;*
- як в особистих домогосподарствах населення, так і багатьох закладах соціальної сфери, в якості системи водовідведення використовуються вигрібні ями (септики облаштовані в навчальних закладах);*
- в декількох громадах ФАПів та заклади культури не забезпечені жодним видом водопостачання та водовідведення;*